

Teorie rozvoje

Mezinárodní politická ekonomie
hospodářského rozvoje

2010

Koncepce po WWII

- Strukturalismus (60-70.léta)
- Dependency position (80. léta)
- Neoliberalismus (80.-90. léta)
- Developmental state (90. léta)
- *Konstruktivismus*

- Keynesiánství (40.-70. léta)
- Monetarismus (80.-90. léta)

Idea	Historický kontext	Mocenské uspořádání	Teoretická koncepce
Pokrok, evolucionismus	19 st.	Britské impérium	Sociální darwinismus, koloniální antropologie
Klasické rozvojové myšlení	1890-1930s	Opožděné státy, kolonialismus	Klasická politická ekonomie
Modernizace	1945 - ?	US hegemonie	Růstová teorie, strukturní funkcionalismus
Závislost	1960s Dekolonizace	Třetí svět, nacionalismus, G77	Neo-marxismus (strukturalismus, dependency)
Neoliberalismus	1980 - ?	Finanční a korporátní kapitalismus	Neoklasická ekonomie (monetarismus)
Developmental state	1980 - ?	Asijské ekonomiky, nastupující trhy	Státocentrický výklad (průmyslové politiky, strategický obchod)
Lidský rozvoj	1990? -	Welfare states, nastupující trhy, failed states	Postmaterialismus (social choice, public action)

Liberalismus

- Interdependentní **GE** (svobodný trh, specializace) je zdroj **domácího ED**..
- **Ekonomické toky** přenášejí **růst z AIC** (motor) na **LDCs** (menší trhy)..
- Zásadní problémy **LDCs**– **zemědělství, vzdělání, úspory, vláda**..
- Klíčem k ED je schopnost ekonomiky **transformovat se v reakci na změněné podmínky**..
- Nejdůležitější faktor - **efektivita organizace domácí ekonomiky** – odstranění překážek..
- Největší problémy LDC: jsou **nedostatečná integrace do GE** a špatné **domácí politiky**..

Klasický Marxismus

- Spol. **zaseknuty** - žádná vnitřní **síla k posunu** – vnější síla západního **imperialismu** je nutná..
- **K. rozvíjí svět** a tím zasévá svou **vlastní zkázu** – **pomáhá konkurentům** – zvyšující se **rivalita** mezi AIC a nastupujícími ekonomikami – imperiální spory..
- Trh vytváří v jednotlivých zemích proti sobě stojící **třídy**..
- **K. rozvíjí svět**, ale nečiní tak **rovnoměrně, kontinuálně** či **neomezeně**..
- **Šíření trhu není spontánní** a kontinuální – je to proces plný politických **konfliktů** – tento proces dosáhne svých mezí a pak bude **nutný přechod k S.**

Underdevelopment position

- Kolonie získaly **nezávislost** - zůstaly **nerozvinuté** - závislé na **AIC+MNC**..
- **Zaostalost je důsledkem fungování GE!**
- **GE** funguje systematicky tak, že **udržuje LDCs v zaostalosti**.
- Nurske, Myrdal, Singer, Prebish..(ECLA, UNCTAD)
- **Strategie ISI** – nahrazování vývozu – je třeba rychlá **industrializace** a **nahrazování** vlastní výrobou toho co bylo dříve **importováno**..

Strukturalismus

- V 19.st. trh vedl k rozvoji – 20.st charakter obchodu a struktur – není možné...
- Singer– Prebisch (UNCTAD 1964): **jádro** (industr.) a **periferie** (zaostalé), **technologický rozvoj** hlavní silou, **projevuje se různě**.
- **Zhoršování směnných relací** (klesají ceny exp. vs. růst ceny importů)...
- Doporučení: IO (UNCTAD) – **industrializace, export prům. do AIC; stabilizace cen komodit..**
- ISS + **protekcionalismus**, podpora **FDI do průmyslu, společné trhy LDC.**

Dependency theory

- **Závislost** (Dos Santos): růst **ekonomiky** země **podmíněn rozvojem** ekonomiky které je podřízena..
- **Kauzální souvislost**: **závislost** je **příčinou zaostalosti**.
- **Kolonialismus - neokolonialismus** a přežilo to i **ISS!**
- **Koalice** feudálních **elit** s mezinárodním **kapitalismem** **posílila závislost(!)** –_státy **ztratily kontrolu** nad svou **ekonomikou** – **MNC** – situace je horší..
- **Řešení**: **socialistická** a **národní revoluce** – **spravedlivá autonomní společnost**..

Neoliberalismus

- **Krach ISI a dlužnická krize + krize Keynesiánské HP**
- **Doporučení: spravit ceny a stáhnout stát z ekonomiky...**
- **Washingtonský konsenzus**
  - **redukce role státu..**
  - **otevření se světu – liberalizace..**
  - **deregulace, privatizace..**
  - **růst tažený exportem (ELG)..**
  - **vyrovnané rozpočty – nízká inflace..**
  - **efektivní stát – vláda nezkorumpovatelných technokratů.**

„Developmental state“ teorie

- **Vlády: pobídky**, povzbuzují investice do strategických podniků, vybírají oblasti kritické pro rozvoj - podpora pak liberalizace..
- **Governed capitalism.**
- **Vládní politiky** mají předvídat **budoucí komparativní výhody** a průmyslová politika má tak trh vést spíše než následovat (!)
- **Proč se to povedlo v SEA? unikátní vnitřní i vnější faktory..**
  - **Vnitřní**: silný stát; asijské hodnoty; zásadní reformy.. (**aliance capitalism**)..
  - **Vnější**: studená válka, infrastruktura a vzdělání + liberální světová ekonomika..
- **Případ Latinské Ameriky a Afriky**: hospodářský rozvoj je prostředek politické nezávislosti, nikoli cíl sám o sobě..

Modifikace neoliberálních teorií

- **Oligopolistická** konkurence (vs. dokonalá konkurence a informace)...
- **Úspory z rozsahu** produkce (vs. klesající/konstantní výnosy z kapitálu)...
- **Technologický pokrok** jako vnitřní podmínka (vs. exogenní a náhodné)...
- **Strategické sektory** (vs. stejný význam všech aktivit)
- **Relevance:**
  - **Geografie** a náhody
  - **Historických** procesů;
  - **Institucí** a politik;
- Zaměření na **dynamiku SE**

Teorie endogenního růstu

- *(Paul Romer, Robert Lucas)*
- Technologický pokrok výsledkem záměrných investičních rozhodnutí (znalosti samostatným faktorem, lidský kapitál).
- Zakletý kruh růstu (investice-produktivita-investice).
- Úspory z rozsahu – růst nemusí zpomalovat..
- Role státu významná:
  - podpora úspor;
  - podpora tempa investic;
  - podpora výzkumu a vývoje (zadržén: oligopoly, přelévání-veř.statek+podinvestovanost = nutnost podpory investic).
- Průmyslová politika může zlepšit postavení státu a výkon ekonomiky...
- Konvergence není nutná – počáteční výhoda jako permanentní výhoda...

Nová ekonomická geografie

- *(Paul Krugman, Brian Arthur, Paul David)*
- Ekonomické aktivity teritoriálně koncentrovány (dlouhodobě).
- Náhoda + „path dependence“ = kumulativní procesy.
- Prvotní lokace – brzký start – výhoda.
- Sebe-posilující se procesy, zvýrazňování nuancí, setrvačnost lokace, aglomeratizace...
- Rigidní struktura jádro/periferie.
- Centrifugální vs. centripetální tendence..
- Role státu – posilování dostř. tendence, oslabování odstř..
- Držba clusteru: příjmy, moc, nezávislost..
- Snaha o změnu VS. zachování statu quo – dynamika světové ekonomiky.

Teorie strategického obchodu

- *(Henry Rosovsky)*
- Podporuje využití protekcionismu, průmyslových politik a podpor..
- Nedokonalé trhy – strategické chování firem (dumping, preemption)..
- Oligopoly v high-tech – jádro ekonomiky, cíl firem i státu..
- Strategické sektory– konkurenceschopnost a moc (voj.síla).
- Vlády:
  - pomáhají strategickému chování firem (ochrana trhu, subvence, optimální clo);
  - vytvářejí pozitivní externality (VaV, lidský kapitál).
- Mezinárodní obchod nezajistí optimální uspořádání z pohledu firem ani státu.

Rozvojové strategie

- **Autonomní rozvoj** – ISS + ek.nacionalismus (nebo **DT**).
- **Ekonomický regionalismus** – FTA a CU mezi LDCs; investment codes (proti MNC); obchod LDC-LDC..
- **Preferenční režimy AIC a pomoc** – Lomé, ACP, GSP, EBA...
- **Formování komoditních kartelů** (OPEC, bauxit, měď, cukr, banány) – problematické, musí být lídr..
- **Reforma mezinárodního řádu - New International Economic Order** (NIEP) – pomoc; technologie; kontrola MNC; stabilizace cen surovin..
- **Státem podporovaný rozvoj** – průmyslové politiky (šampióni – monopoly a specializace)..
- **Rozvoj tažený exportem** (EOS) – kumulace kapitálu, export procesing zones, superkompetitivní trhy, kulturní specifika..